

Historische Kring Maarssen

Wilt U...

- een huis, bungalow, flat of boerderij kopen?
- een taxatie laten verrichten door beëdigde taxateurs?
- een passende verzekering sluiten?
- een financiering of hypotheek nemen?
- of alleen een persoonlijk advies over deze zaken?

**Makelaars en taxateurs
erkend assurantie agenten**

bel dan:

Maarssen, Raadhuisstraat 21 a
Telefoon 03465-2079/4644

Loenen a/d. Vecht, Brugstraat 6
Telefoon 02943-3944

radio- en tv - speciaalzaak

B. Huis in 't Veld - Diependaalsedijk 1

Maarssen - Telefoon 03465 - 2081

**Goud en zilver kopen
is een kwestie van
vertrouwen!**

**KIES DAAROM:
JUWELIER - HORLOGER**

Kaatsbaan 28 - Maarssen - Telefoon 03465 - 1806

Orgaan van de „Historische Kring Maarssen“

(Opgericht 11 sept. 1972, goedgekeurd bij k.b. van 25 april 1973)

Bestuur

Drs. D. Dekker, voorzitter
D. v. d. Berg, secretaris
Troelstrastraat 17, Maarssen
tel.: 03465-2401
N. v. Tricht, penningmeester
giro: 2907376

Mevr. A. H. Hogenhout-Hofman
Mevr. J. G. Zwijns-Brink
J. H. Witte

Redactie

D. Dekker, J. N. Servaas en J. H. Witte.
Redactie-administratie: D. v. d. Berg, Troelstrastraat 17, Maarssen,
tel.: 03465-2401.

De Tuin van Goudestein

Aanschouw de tulp, gevlamd op velerhande
wijzen,
De purpren hyacinth en gele tijdeloos;
Wie kan de goudsbloem of narcis naar waar-
de prijzen,
De keizerlijke kroon of blanke tuberoos?
Hoe gloeien hier de witte en purpren anjelie-
ren,
Omringd van passiebloem, jonquille en
duizendschoon,
Daar amaranten en de bonte violieren
Het hoofd verheffen naast de purpren anemoon.
Hoe blinkt de lelie hier in 't midden van
rozen!
O gele zonnebloem, o purpre akolei!
Zie, hoe de aurikulaas uit maagdeschaamte
blozen,
De bloemen van damast, ranonkels velerlei ...
Joan Huydecoper († 1640)

Wij menen dat bovenstaand gedicht tevens als
inleiding kan dienen op de volgende natuur-
historische beschouwing van de Heer Wolters.

De Stinseplanten van Maarssen

Een stins of state is een versterkte adellijke Hofstede in Friesland en de bijzondere voorjaarsplanten, die in de tuinen van deze hofsteden voorkomen, noemt men stinseplanten. Deze niet van oorsprong inheemse gewassen zijn in het verleden vanuit midden- en zuid Europa in ons land terecht gekomen en hebben in de loop der tijd de vele modeveranderingen overleefd.

Sommige schrijvers beweren dat de planten in de middeleeuwen door de kruisvaarders uit zuidoost Europa zijn meegebracht, anderen nemen aan, dat ze in de gouden eeuw hier zijn ingevoerd, weer anderen houden de import op nog een eeuw later.

Opvallend is in ieder geval de soortenovereenkomst tussen de Friese stinseplanten en die van de vechtparken, terwijl er historisch weinig verband is te vinden. Voor de vechtparken pleit de theorie, dat de planten in de gouden eeuw zijn ingevoerd. De Amsterdamse kooplieden konden hun rijkdom, behalve in gebouwen, hekwerken, beelden en vijvers, óók in de tuinbeplanting tot uitdrukking brengen door dure buitenlandse gewassen te kopen. Planten met een bol, knol of wortelstok bleken de verplanting het best te kunnen verdragen, vandaar dat de meeste stinseplanten aan deze voorwaarde voldoen.

Zo begonnen in de eerste helft van de 17e eeuw de parkbezitters tegen elkaar op te bieden. De vraag naar fraaie bolgewassen overtrof weldra het aanbod en de prijzen vlogen omhoog. Het jaar 1637 werd in de geschiedenis bekend als het jaar van de dwaze tulpenhandel. Voor sommige bollen werden duizenden guldens betaald. Wat er van deze vorm van tuinieren in het verleden is overgebleven, kunnen wij in het voorjaar in menig vechtpark nog terugvinden, al is daar enige botanische kennis bij nodig. In onze gemeente zijn de parken van kasteel Oud Zuilen, Zuyleveld, Vechtenstein, Doornburgh, Goudestein en Herteveld nog van belang.

In het kasteelpark Oud Zuilen komt de uiterst zeldzame gele anemoon voor, die in ons land vrijwel verdwenen is. De donkere oeievaarsbek, een plant afkomstig uit het gebergte van midden Europa, en geen bolgewas, is in de Friese stinsen onbekend,

voorjaarsshelmbloem,
(met paarsrode bloemen)

maar in Oud Zuilen komt hij massaal voor. De plant heeft een donkerpurper bloem, een kleur, die in de bloemenwereld bijna niet voorkomt. Verder groeit daar nog sporadisch de beschermde knikkende vogelmelk. In Vechtenstein komen deze planten niet voor, maar wel de winterakoniet, Italiaanse aronskelk, blauwe anemoon en de gewone vogelmelk, die overigens niet gebonden is aan stinsemilieus.

Doornburgh valt weer op door de massale groei van de voorjaarsshelmbloem, het voorkomen van het vroeger geneeskracht toegeschreven breed longkruid, de voorjaarszonnebloem en een enkele Italiaanse aronskelk. Een laatste overblijfsel van de stinseflora van het Goed ten Bosch is een voorjaarsshelmbloem, die zich met moeite in de vechtberm weet te handhaven.

In Goudestein staan ook zeer veel voorjaarsshelmbloemen en enkele groepen Italiaanse aronskelk. Het milieu, waarin de gewassen

door de mens destijds zijn geplant, bleek sterk overeen te komen met hun oorspronkelijke milieu. Het is bovenal merkwaardig, dat zoveel soorten beperkt zijn tot één of enkele buitenplaatsen. Zo komt in het park Herteveld, als enige plaats in Maarssen, voor zover mij bekend, het daslook voor. De bos-tulp en holwortel zijn in deze gemeente niet te vinden, wel in de kasteeltuin van Nijenrode. De oorzaak van deze selectie is vermoedelijk de variatie in het milieu, die weer is ontstaan door verscheidenheid in grondsa-menstelling. De Vecht trad vroeger vaak buiten haar oevers en overspoelde dan een groot gebied. De neerslag van door de stroom meegevoerde zand- en kleideeltjes was afhankelijk van de plaatselijke stroomsnelheid, die op haar beurt weer overal ongelijk was. Deze variatie zal zeker zijn invloed gehad hebben op het milieu dat zich kon vormen en waarin later de diverse stinseplanten konden gedijen. Na de zware stormen van 13-11-1972 en 2-4-1973 was in Doornburgh bij de omgewaaide bomen duidelijk te zien,

dat daar een ongeveer één meter dikke klei-laag op zand voorkomt. De vijver heeft dan ook een zandbodem. De vijverbodem van Herteveld bestaat daarentegen uit venige grond.

Het best bewaarde stinsepark in onze gemeente is volgens deskundigen dat bij het kasteel Oud Zuilen, terwijl als voornaamste bedreiging wordt genoemd het weer in "goede" staat brengen van de verwilderde parkbossen tot park, ten dele geschied bij de landgoederen Zuylenveld, Doornburgh en Goudestein.

Stinsemilieus zijn zeldzame milieus en het verdwijnen daarvan zou beslist een cultuur-historische verarming betekenen. Gelukkig dat stinseparken aanzienlijk minder onderhoud vergen dan de gangbare stadsparken en waarschijnlijk is dit ook de enige echte reden, waarom deze plantengroep nog niet helemaal is verdwenen.

H. J. Wolters.

De brug over de Vecht in Maarssen

Om meer dan één reden was en is de Vecht van vitaal belang voor het centrum van Nederland. Zo lozen de polders en waterschap-pen sinds eeuwen hun overvloedige water in de Vecht en heeft deze "zegepralende" rivier als verbindingsweg de economische groei van de steden Utrecht en Amsterdam mogelijk gemaakt.

Tot ver in de 17e eeuw heeft vooral Utrecht - door zijn centrale ligging reeds in de Middeleeuwen een belangrijke handelsstad - grote aandacht en zorg besteed aan de Vecht. Trouwens, de Vecht was in de negende eeuw eigendom van het kapittel St. Maarten te Utrecht en in 953 kwam de tol op de rivier in handen van bisschop Baldrik, Heer en Prins van den Lande van Utrecht, wiens bezittingen in die tijd lagen langs de gehele Vecht tot Muiden toe.

De Stad Utrecht liet omstreeks 1148 de Vaart-sche Rijn graven, de vaart van Utrecht naar Vreeswijk en in 1373 zorgde Utrecht dat door een sluis bij Vreeswijk de verbinding met de Lek tot stand kwam. De Vecht werd op deze manier een deel van een belangrijke internationale verkeersroute.

Het was ook de Stad Utrecht die in 1630 de

grote bocht in de Vecht bij Nederhorst den Berg liet afsnijden en de kosten droeg van het graven van de Reevaart of Nieuwe Vecht aldaar.

De invloed van Utrecht op de Vechtstreek is gedurende de periode 900 - 1700 dan ook erg groot geweest, zoals eveneens blijkt uit de architectuur van kerken en ridderhofsteden in de Vechtstreek. De toren van Loenen geeft de indruk een klein broertje te zijn van de Utrechtse Dom en de ridderhofsteden langs de Vecht vertonen grote overeenkomst met de ridderhofsteden elders in het bisdom Utrecht.

In de 17e en 18e eeuw neemt de invloed van Amsterdam op de Vechtstreek toe. De invloed vinden we ook in de architectuur terug, als we de 18e eeuwse huizen van onze Lange-gracht en de Herengracht gaan vergelijken met Amsterdamse grachtenhuizen.

Ook Amsterdam heeft vanaf de 17e eeuw zijn best gedaan om de bevaarbaarheid van de Vecht zo groot mogelijk te maken.

DE BRUG

De grote Utrechtse invloed komt duidelijk naar voren als we de geschiedenis van de brug te Maarssen volgen.

Het oudst bekende octrooi, waarbij aan de Schout en Ingezetenen van Maarssen, Maarsseveen en Tienhoven tolrecht werd verleend, bevat nadrukkelijk de clause dat:

de Staten van Utrecht zelven en andere opgegevene autoriteiten mitsgaders de Burgers der Stad Utrecht vrijgesteld zijn van tol of Brug-gelden.
Volgens dat octrooi, dat we kunnen terugvinden in het Utrechts Placaatboek, deel 2, bladzijde 358, geven de Staten 's lands van Utrecht op 22 Maart 1614 aan Maarssen c. s. het recht om te eisen en te ontvangen:

van iedere wagen met één, twee of meer paarden over den Brug passerende - 1 stuiver
voor een paard - 1 oort-
stuiver

voor een hoornbeest

- 1 duit

voor kalf, schaap of varken - 1 penning
voor ieder mens(ch) - 1 duit
voor elk schip of schuit, waarvoor de valbrug ten begeerte van den Schipper wordt opgetogen, telke reize - 1 stuiver ')

Genoemd octrooi wordt op deze wijze geciteerd in een brief van de gemeente Maarssen van 23 december aan Zijne Majesteit den Koning Willem III.

Er was namelijk veel geharrewar ontstaan over tolrechten, toen de brug op 1 November 1853 eigendom werd van de heer A. van den Werve te Amsterdam. De Koning wordt nu om bemiddeling gevraagd.

Volgens die brief, geschreven door burgemeester J. C. Dolmans, moet de brug in het

De oude Vechtbrug te Maarssen.

begin van de 17e eeuw in eigendom zijn geweest van de gemeente Maarssen, Maarssveen en Tien hoven. Op een voor 1853 vrijmoedige wijze stelt de auteur van de brief, dat in de loop van de zeventiende eeuw de brug eigendom is geworden van de toenmalige bezitter van de Heerlijkheid Maarssen en de Ridderhofstad Ter Meer, maar dat daarvan geen aantekening in het archief van de gemeente te vinden is!

Bovendien, gaat de brief verder: "Is bij het verlijden van de notariële akte van transport op 1 November 1853 door D. R. P. Baron van Tuyll van Serooskerken geen enkel oud Eigendomsbewijs overlegd, terwijl het toch van algemene bekendheid is, dat zekere Heer van Lockhorst, vervolgens diens weduwe en laatselijk de bovengenoemde verkoper Baron van Tuyll van Serooskerken de Brug steeds in een ongestoord eigendom bezeten hebben."

De auteur beweert wel, dat hij de brief niet geschreven heeft om de laatste verkoper (Baron v. T. v. S.) het recht van eigendom te betwisten en dat het boven alle redelijke twijfel verheven is dat hij en vroeger de familie van Lockhorst dat recht wettig bezaten, maar we kunnen bij het lezen niet aan de indruk ontkomen, dat genoemde opmerkingen uitingen van wrevel zijn.

Nu was de verhouding tussen gemeentebestuur en de eigenaar van de brug inderdaad allesbehalve goed.

Zo besloot op 10 juni 1852 het gemeentebestuur van Maarssen aan de eigenaar van de brug, de heer M. D. R. Ph. Baron van Tuyll van Serooskerken per deurwaarders exploit bekend te maken, dat de Brug die in slechte staat verkeerde, "onverwijld" hersteld moest worden.

Of de heer v. T. v. S. aan deze sommatie gehoor heeft gegeven, weten we niet, echter wel, dat hij de brug op 1 november 1853 aan de Heer A. van den Werve verkoopt, die op zijn beurt de brug in 1854 moet afsluiten in verband met noodzakelijke restauratie.

De brug van 1853 was 30 jaar oud, want in 1823, toen het Rijk de Vecht liet verbreden en verdiepen, werden eveneens voor rekening van het Rijk enige Vechtbruggen, w.o. de Maarssense, vervangen door z.g. dubbel Wip- of Klapbruggen. Na de vervanging zijn de bruggen aan de toenmalige eigenaren in onderhoud gegeven.

Vóór 1823 was de Maarssense brug een houten, enkelvoudige wip- of klapbrug met geringe doorvaartwijdte. Deze brug werd in 1787 door een corps Huzaren van Salm weggebroken om de opmars van de Pruisische troepen te vertragen. Generaal Rijngraaf van Salm, die aan de zijde van de Patriotten streed tegen Willem V, verliet in de nacht van 15 op 16 september 1787 onverwachts de stad Utrecht met de bedoeling langs de Vecht naar Amsterdam te trekken. Het vernielen van de Maarssense brug was zijn laatste

wapenfeit want bij Nieuwersluis gekomen, viel het leger van de Rijngraaf uiteen en trokken de vluchtende huzaren plunderend en in grote wanorde door de Vechtstreek. Amsterdam vond het beter zijn poorten voor deze soldaten te sluiten.

De reeds genoemde eigenaar, de heer A. v. d. Werve, vraagt op 8 juni 1854 aan het gemeentebestuur machtiging om tegen de blinde gevel van de brugwachterswoning een stenen beer te mogen metselen van twee voeten in de begane grond en drie voeten daar boven om te voorkomen, dat de muur nog langer gebruikt werd als waterplaats. Dit verzoek wordt afgewezen, omdat volgens het gemeentebestuur de breedte van de weg tussen brugwachterswoning en het eigendom van J. L. Floor (het huidige Prins te Paard) geen versmalling toeliet, aangezien dit weggedeelte op- en afrit was naar de algemene aanlegplaats van de veerschuiven. Wel beloofde het gemeentebestuur, dat de politie zoveel mogelijk zou waken "tegen het voortdurende onbetamelijk gebruik maken van bedoelde muur".

De dubbele klapbrug (zie afbeeldingen) was lange tijd het verzamelpunt voor vele Maarsse ingezetenen, zoals de pomp op de brink dat was in andere dorpen. Hier werden de plaatselijke nieuwtjes uitgewisseld en in letterlijke zin de rekeningen vereffend. De gezelligheid werd vergroot omdat er zowel op de brug als bij de brugwachterswoning getapt mocht worden, met dien verstande "dat de pachter op de brug of in het brughuis geen volk zal mogen zetten maar alleen aan de staande Man mag tappen".

De dubbele klapbrug heeft tot 1936 het Maarsse dorpsgezicht kleur gegeven. Toen viel echter het besluit, dat in verband met de toename van het verkeer, de brug in die vorm niet gehandhaafd kon worden.

Dick Dekker.

'1	1 stuiver	= 16 penningen
1	oortstuiver	= 4 penningen
1	duit	= 2 penningen

Opgravingen in de Nederlandse Hervormde Kerk te Maarssen

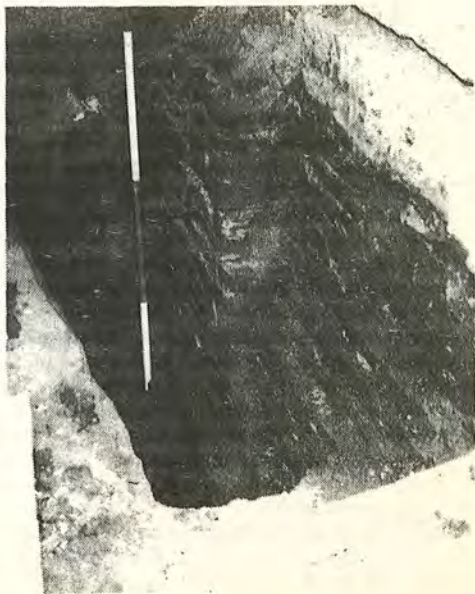
In de beginperiode van de binnenrestauratie van de kerk werden door ons, leden van de Archeologische werkgroep Maarssen, op enkele plaatsen gedeeltes van de fundering opgegraven.

De werkzaamheden vonden plaats in de maanden mei en juni 1973 en hadden als doel na te gaan, of er aan de nog bestaande Romaanse toren een kerkje of kapel verbonden was geweest.

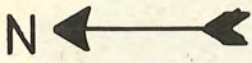
Op een zestal plaatsen in de kerk werden putten gegraven, nader te noemen put 1, 2, 3, 4, 5 en 6. Voor elk van deze putten volgt een beschrijving van de waargenomen bevindingen. De werkzaamheden stonden onder toezicht van de R. O. B. en wij willen op deze plaats dhr. Drs. W. J. van Tent danken voor de hulp en adviezen die hij tijdens de werkzaamheden en bij het samenstellen van het rapport heeft gegeven.

Op bijgaande schetsen en foto's zijn de putten aangegeven.

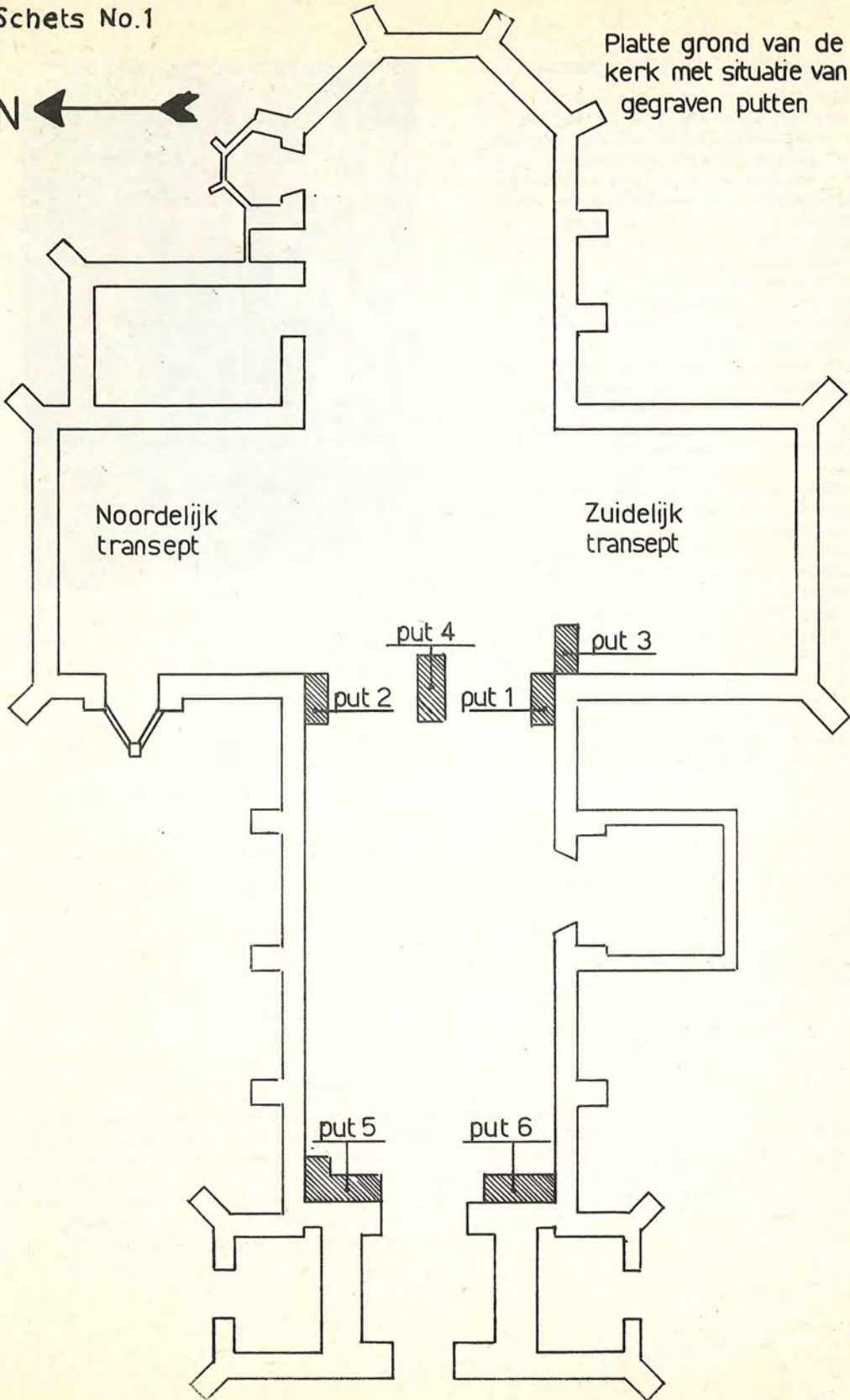
De foto's werden ons ter beschikking gesteld door het Rijks Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort.

Schets No.1

Platte grond van de
kerk met situatie van de
gegraven putten

Put 1 (zie schets 1 en 2 en tevens foto nr. 1)

De afmetingen van deze put waren 75 x 140 cm. met een diepte van 185 cm., terwijl het grondwater niveau zich op 175 cm. bevindt. Dieper graven was hier niet mogelijk, omdat er een volkomen gave grafkist werd aangetroffen, waarvan de bovenkant gelijk stond met de onderzijde van de fundering.

De opbouw van de grondlagen was als volgt (van boven naar beneden):

- 1e. Een zandlaag van 45 cm.
- 2e. Een losse grondlaag, mengsel van zand en klei, waarin overal skelet-resten, tot een diepte van 160 cm.
- 3e. Dieper dan 160 cm. blauwe klei. In de fundering werd 10 cm. onder de vloer de pilaster weer aangetroffen, die bij het aanbrengen van de lambrizing werd afgehakt. Afmeting van de pilaster 70 x 25 cm. met schuine kanten, dit is gelijk aan het gedeelte, dat zich boven de lambrizing bevindt. De lambrizing werd bij de restauratie verwijderd. De breedte van de fundering van het zuidelijke transept bedraagt 95 cm. en reikt tot een diepte van 185 cm.

Tot een diepte van 110 cm. werd gaaf metselwerk aangetroffen, terwijl het dieper liggende deel onregelmatig is. De aangetroffen steensoort der fundering is op alle diepte gelijk en bestaat uit kloostermoppen van 30 x 14 x 7 cm.; de muur boven de fundering bestaat uit dezelfde kloostermoppen. In de grond werden dieper dan 110 cm. stukken tufsteen aangetroffen.

De aansluiting van het zuidelijk transept op de muur van het schip is niet in verband gemetseld, dit was duidelijk te zien aan de rechte vertikale voeg, die zich in de muur bevindt en doorloopt in de fundering.

Put 2

Deze werd gegraven bij de aansluiting van het noordelijke transept op de noordmuur van het schip. Muur, fundering, steensoort en grondslag gaven hetzelfde beeld als bij put 1. Ook hier werden verspreide tufsteen fragmenten aangetroffen.

Put 3

Hier werd gegraven in de lengterichting van de zuidelijke muur van het schip. De afmeting bedroeg 150 x 80 x 185 cm. De fundering gaf hetzelfde beeld als bij put 1, terwijl ook het formaat van de kloostermoppen gelijk was aan dat bij put 1.

Op een diepte van 140 cm. werd tegen de

muur een stuk uit verband geraakt metselwerk gevonden, vermoedelijk resten van een grafkelder. In deze put werden enkele volkomen gave tufstenen gevonden op een diepte van 120 cm. Verder troffen we hier 100 cm. uit de muur en 125 cm. diep op elkaar gestapelde zwerfkeien aan, waartussen zich kalkresten bevonden.

Put 4

De afmetingen van deze put, in de viering van de kerk, bedroegen:

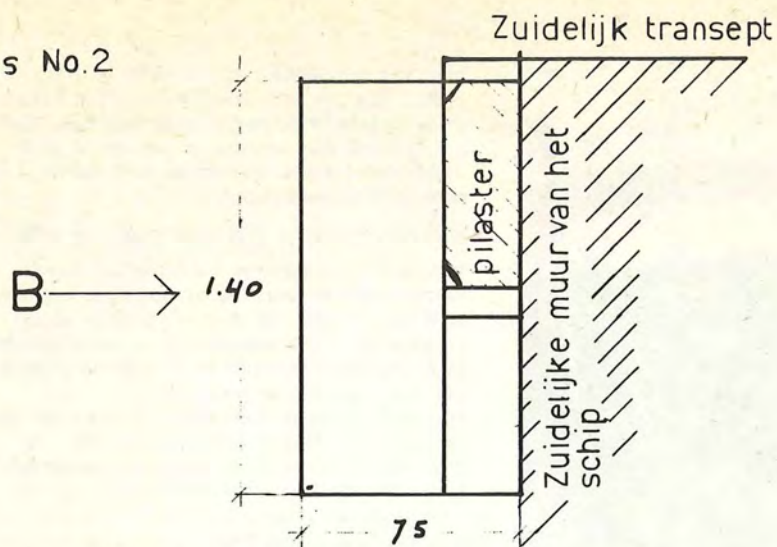
200 x 80 x 170 cm.; zij werd gegraven met het doel na te gaan of er nog iets te vinden zou zijn van het oude koor. Er werd hier een in verband gemetselde halfsteens muur van kloostermoppen aangetroffen, in de lengterichting van het schip. Vermoedelijk is deze muur afkomstig van een grafkelder. Tussen deze muren werden veel skeletresten aangetroffen. Verder leverde deze put geen gegevens op.

Put 5 (zie schets 2 en foto nr. 3)

Deze put, die de belangrijkste resultaten opleverde, werd gegraven naast de torenmuur aan de noordkant van het schip, aan de zijde van het kerkplein. Alvorens met het graven kon worden begonnen, moest eerst een vloer van gewapend beton worden weggesloopt.

De afmetingen van de put waren 200 x 60 cm.

Schets No.2

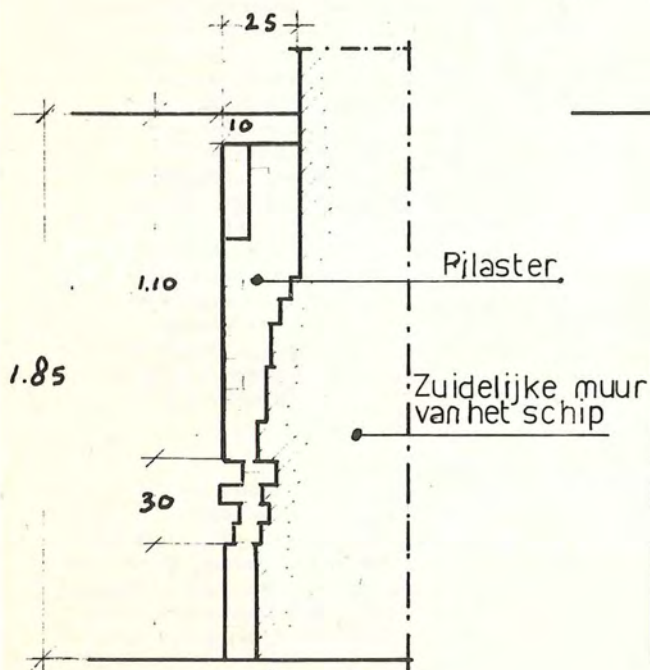

Doorsnede Put 1

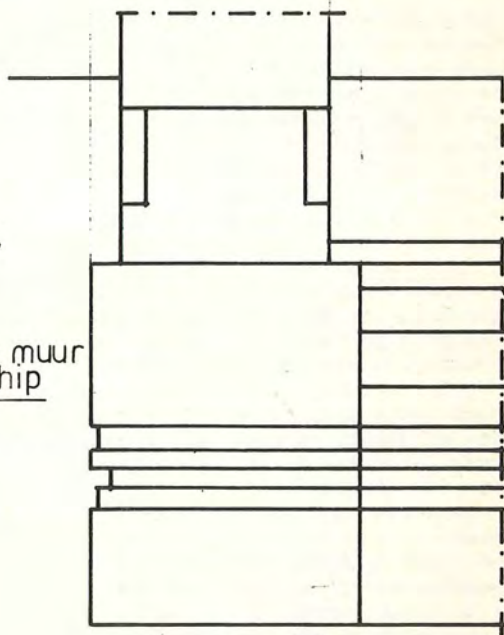
A

95

70

Aanzicht A

Aanzicht B

Aanzicht en doorsnede Put 1

en langs de noordmuur van het schip nog een stuk van 60 x 40 cm.

Tegen de fundering van de toren is een bakstenen schuin gemetselde klamp aangebracht met een steenformaat van 22 x 4,5 x 10,5 cm. De klamp reikt tot een diepte van 90 cm. en is in latere periode aangebracht, wat valt af te leiden uit het steenformaat.

Naast de torenfundering aan de noordzijde valt een spaarboog op met breedte van 115 cm. Het hoogste punt steekt 10 cm. boven de vloer uit. Formaat van de stenen van de spaarboog is: 21 x 10 x 4 cm. De spaarboog is opgevuld met onregelmatig metselwerk van kloostermoppen met een formaat variërend van 21 x 6 x 12 cm. tot 25 x 6,5 x 13 cm.

De hoogte van deze laag is 45 cm. Hieronder ligt een laag kloostermoppen welke 20 cm. uitspringt, eveneens met een hoogte van 45 cm. en een zelfde steenformaat.

Onder deze twee lagen baksteen, en ervan gescheiden door een ca. 8 cm. dik laagje mortel, werd een fundament aangetroffen, bestaande uit onregelmatige brokken tufsteen, gebed in mortel. Naar het zuiden loopt dit fundament onder de al genoemde bakstenen klamp door en vormt kennelijk één geheel met het torenfundament.

De hoogte van het tufsteenfundament is minstens 1 m. Het reikt zeker tot 1.90 m. onder het vloeroppervlak van de kerk. De onder-

kant van het fundament kon niet worden bereikt, daar de vele lijkkasten en het opkomen de grondwater dieper graven beletten. Daarom kon ook niet worden nagegaan of zich onder de tufsteen misschien nog veldkeien of houten palen bevinden.

De noordmuur en zijn fundering (zie schets nr. 3)

Het boven beschreven tufsteenfundament loopt onder de noordmuur nog door tot een punt ca. 70 cm. uit de hoek tussen noord- en westmuur om dan abrupt en onregelmatig te eindigen. Kennelijk is de tufsteen vanaf dit punt volledig uitgebroken.

Boven de tufsteen bevindt zich weer het laagje mortel en de lagen baksteenwerk - de onderste gestapeld, de bovenste gemetseld, beide ca. 45 cm. hoog, die wij al van het westfundament kennen. Ook de steenformaten zijn dezelfde. Baksteenlagen en mortel eindigen op dezelfde hoogte als het tufsteenfundament, dus op een punt ca. 70 cm. uit de hoek. Verder oostelijk vinden wij een regelmatig gemetselde fundering van baksteen, die over vijf lagen verspringt. De formaten van deze baksteen zijn ongeveer gelijk aan de boven genoemde. Merkwaardig is, dat deze baksteenfundering veel minder diep reikt dan het tufsteenfundament: zij gaat slechts tot ca. 1.10 m. beneden het vloeroppervlak van de kerk. Daaronder werd alleen geroerde grond aangetroffen. Een groot deel van de kerk is dus waarschijnlijk maar heel ondiep gefundeerd! Dat daardoor werking optreedt blijkt wel uit de brede verticale scheur die vóór de restauratie zichtbaar was in het opgaande werk van de noordmuur, vlakbij het raam naast de orgelgaanderij. Deze scheur markeerde de ondergrondse scheiding tussen diep (meer dan 1.90 m.) reikend tufsteenfundament en ondiepe (ca. 1.10 m.) baksteenfundering.

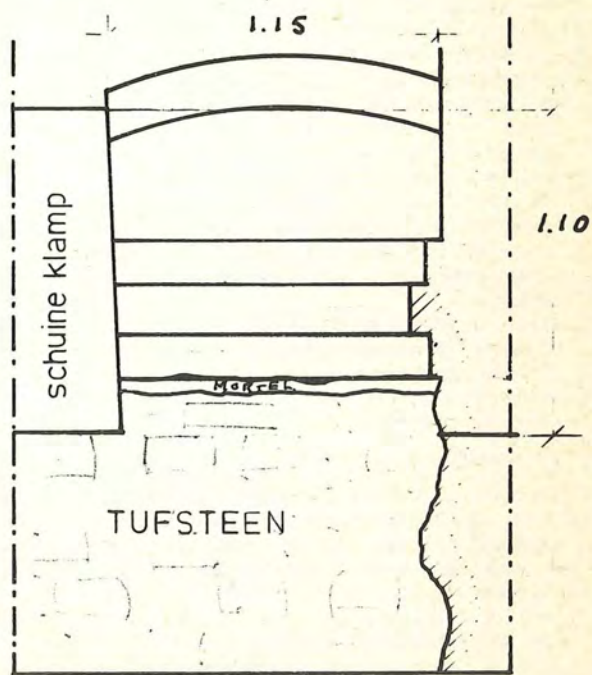
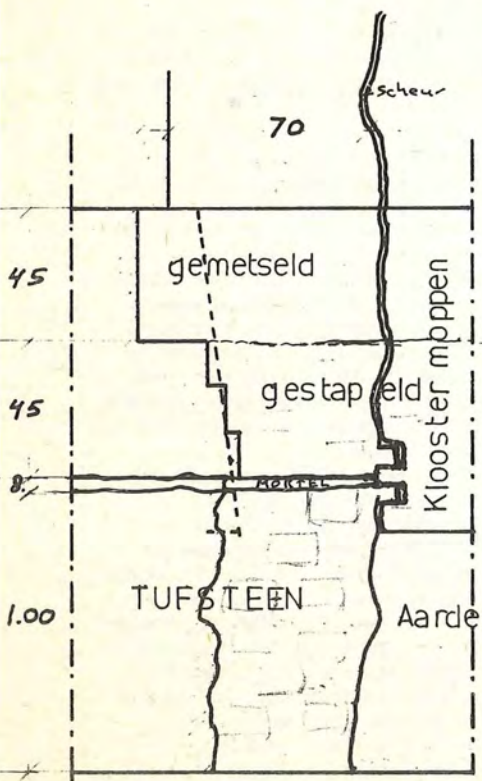
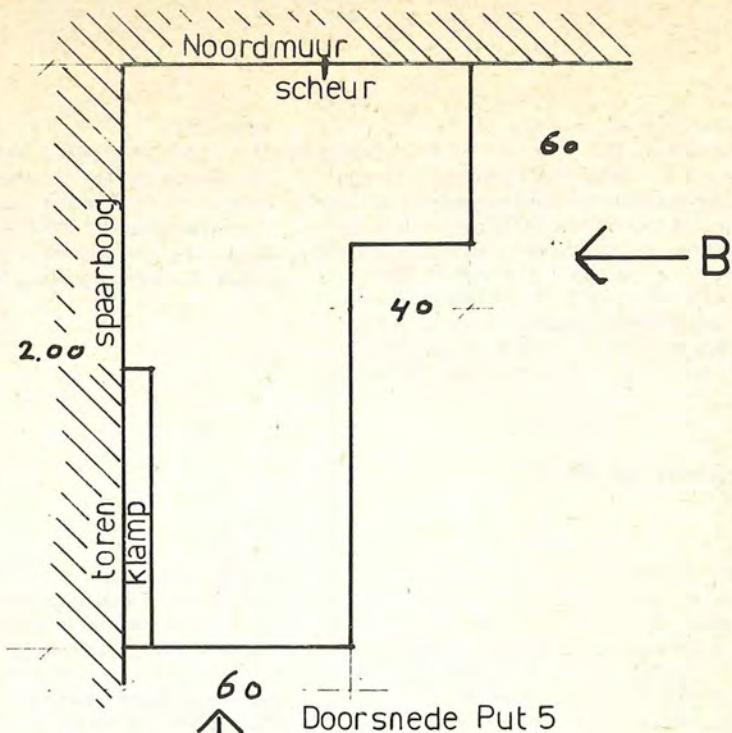
Put 6

Deze werd gegraven op de plaats, waar de zuidelijke muur van het schip aansluit op de toren. Er werd hier gegraven tot aan de bovenkant van de tufstenen fundering. In verband met de voortgang van de restauratiewerkzaamheden kon hier niet verder gegraven worden. De muren gaven hetzelfde beeld als in put 5.

Conclusie:

Hoewel altijd is aangenomen, dat de Romaanse tufstenen toren eens deel heeft uitgemaakt van een kerkje uit dezelfde periode en gebouwd van hetzelfde materiaal, waren er tot nog toe geen concrete aanwijzingen, dat een dergelijk kerk-

Schets No.3

Aanzicht A

Aanzicht **B**

Aanzicht en doorsnede Put 5

HB.

je ook werkelijk heeft bestaan.

Het onderzoek van 1973 - vooral de waarnemingen in put 5 en put 6 - heeft echter het bewijs geleverd. Het diepreikende tufsteenfundament, aansluitend aan de toren, kan immers slechts worden beschouwd als het restant van een tufstenen kerkje, dat de voorganger was van de latere Gotische kerk. Dit kerkje was kennelijk even breed als het huidige gebouw. Over de lengte ervan kunnen wij helaas niets zeggen, daar put 1 - 4 hierover geen aanwijzingen hebben op-

geleverd.

Over de bouwgeschiedenis van de kerk na de Romaanse periode kunnen wij evenmin veel zeggen. Wel lijkt het waarschijnlijk, gezien de verschillende soorten metselwerk, die bijv. in put 5 zijn waargenomen, dat hierin meer dan één periode te onderscheiden is.

C. J. van Bart

J. H. W. van Bommel.

Maarssen in 1900

Ons lid, de oud-Maarssenaar de heer P. G. F. Reith, geboren in 1890 in het huis links van de smederij in de Kaatsbaan, heeft een unieke prestatie geleverd met zijn boek over Maarssen rond de eeuwwisseling. Met zijn fotografisch geheugen slaagde hij erin om ons aan de hand van een gekleurde plattegrond van 40 x 50 cm. vier wandelingen te laten maken, waarbij de meeste huizen en bewoners genoemd worden.

Bovendien wist hij - vaak op humoristische wijze - de lezers een nauwkeurig beeld te geven over talloze onderwerpen zoals: verenigingsleven, medische verzorging, de godsdienstige verhoudingen en het gezinsleven, waardoor zijn werk een boeiende documentaire werd over zijn geliefde geboortedorp en zijn bewoners in 1900. De heer P. G. F. Reith heeft met zijn boek allen die het mochten lezen, zeer gelukkig gemaakt. Helaas is zijn boek slechts in een kleine oplage van twintig exemplaren verschenen.

Daarom hebben we de auteur toestemming gevraagd of we enige gedeelten in onze periodiek mochten overnemen.

Na overleg met de heer Reith kozen we de volgende passages:

De jaarlijks terugkerende amusementsen

De kermis: die duurt de week, waarin het feest van de patroon der parochie, St. Pancratius, valt, d.i. de 12de mei. Dit duidt op de katholieke herkomst van de kermis of "Kerkmis", die eens in en buiten de kerk met feestelijkheid werd gevierd. Een deel van de protestanten neemt geen deel aan de kermis, eensdeels misschien vanwege haar geschiedenis, dan wel om de "uitspattingen"

die ermee gepaard gaan, waaronder drankgebruik en luidruchtigheid.

Voor de draaimolen is voor hen de steen des aanstoets. Dat desondanks de kermis elk jaar terugkomt is wel dankzij de in meerderheid vrijzinnige raad. Zodra daar de verhouding anders werd, moest de kermis voorgoed verdwijnen.

Op maandagmorgen wordt de kermis opgebouwd en in de namiddag geopend. Overige dagen vanaf 12 uur tot 11 uur 's avonds open. Op zaterdagavond, de drukste van alle, moet vóór 12 uur alles dicht zijn en blijven tot zondag 12 uur. Dan begint de afbraak en al vroeg in de morgen is er niets meer te zien.

De jeugd heeft de dagen vóór de kermisweek al een voorproefje. De exploitanten komen allemaal per schip en meren aan de Schippersgracht, die dan door de jeugd scherp in het oog wordt gehouden op wat er reeds binnen is, of binnenkomt. "De koekkraam van v.d. Broek ligt dáár en dát is de poffertjeskraam van van Praag. Ze zeggen dat de draaimolen morgenochtend komt. Wat zou er in die schuit zitten?"

De kermis is in een hoek gebouwd, beginnend bij hetingangshek van de R. K. kerk en eindigt een eindje voorbij het postkantoor. In de hoek, voor het hek van het huis ter Meer, staat altijd de draaimolen. Ze wordt voortbewogen door een paard; er staat een orgel in, waaraan een man zonder ophouden staat te draaien; het speelt een viertal wijsjes, die achter elkaar worden herhaald. 's Avonds kan het zó druk zijn, dat men zich door de mensen heen moet dringen. Het zijn niet de kramen op zichzelf, die zoveel mensen trekken, maar de gelegenheden waar een wedstrijdselement in zit,

zoals de schiettent, de kop van jut, het koekslaan, het rad van avontuur om een koek te winnen enz. Dan zijn er ook de kleine kraampjes met gerookte paling, zoute haring, zure haring en augurken, sinaas-appelen enz. Een straatacrobaat, een enkele maal een paar lui die met drie kaarten spelen, waaronder klaveraas, bekend onder "een-twee-drie-klaveraas". Dat is verboden, daarom staat één op de uitkijk of er politie in de buurt is. De ander legt kaarten neer en men ziet, waar de klaveraas ligt. Hij neemt ze in dezelfde volgorde op en gooit ze zo omgekeerd op tafel. Men zet een bepaald bedrag in en mag zeggen waar klaveraas ligt. Wordt die geraden, dan kun je de inzet behouden en dan wordt doorgaans de inzet verhoogd. Ik heb nooit iemand voor de tweede keer goed zien raden! Er zal wel iets met die kaarten aan de hand zijn, maar buitengewoon handig gaat het wel. Natuurlijk zijn er wel eens wanklanken door mensen die zich niet weten te gedragen; die zijn er bij elke gelegenheid. Die kleine incidenten kunnen toch niet verhinderen dat ieder in de ban komt van - en ongedwongen gaat meedoen met - die aparte kermisfeer, welke wordt gevormd door het grote aantal mensen, gekomen in dezelfde stemming om zich op gelijke wijze te vermaken - de spaarzame en toch gezellige verlichting - de geuren van honingkoeken, van de rook van brandend hout en in boter bakkend meel in

de poffertjes- en wafelkramen - van de kraampjes met gerookte paling, zoute haring en zuurwaren - het ononderbroken gegengel van het draaimolenorgel en de scheepsklok aan het begin en einde van elke rit - de slagen op de kop van jut, gevolgd door de knetter van het slaghoedje - het gejuich van winnaars die hun jas tooien met hele rijen blikken medailles - het gerikketik van het rad van avontuur - de lieden die voor hun kraam op speciale manier hun waren aanprijzen of trachten publiek binnen te krijgen om iets te zien - alle mensen met gewonen of gekochte koeken onder de arm; kortom: dit alles tezamen is en kan ook alléén op de kermis.

Tegelijk kan hier iets gezegd worden over de kleding:

Over het algemeen is die donker bij mannen en vooral vrouwen. De arbeidende mannen dragen veel de zwartzijden pet, maar ook platte petten komen voor. Onder hun jasje dragen ze veel een mouwvest; daarin werken ze. Anderen in een blauw boezeroen. De blauwe kiel is bij de boeren in gebruik; men loopt veel op lichte klompen met riempje over de voet, de z.g. "tripklompen". Metselaars zijn te herkennen aan een witte broek; de metselaarpatroons dragen een grijze broek. 's Zondags is bij velen de bolhoed in gebruik.

De vrouwen dragen van jong tot oud rokken tot op de schoenen of pantoffels en het haar

strak naar achteren getrokken; kleding tot aan pols en hals gesloten. In huis wordt daarop nog een boezelaar gedragen.

Dit alles geldt voor zowel de arbeidende, als voor de middenstand.

Mannen in een wit jasje en een grote hengselmand met deksel aan de arm zijn bezorgers van brood of vlees. Iemand in een verzorgde zwarte broek met roodgestreept jasje is een huisknecht van één der buitenplaatsen.

Meisjes en vrouwen in grijs gestreept katoen, witte schort en neepjesmuts met keelbanden zijn "boojen" op een buitenplaats of bij een notabele.

Boerenvrouwen dragen alleen de Utrechtse muts, van een soort witte, gesteven kant. Politieagenten, "de veldwachters": iedere gemeente heeft er één. Heel gemoedelijke lieden, ze letten niet op alle kleinigheden, ze kennen hun belang en weten hun tijd, dat ze niets moeten zien. Er is voor beide gemeenten één "rijksveldwachter" gestationeerd, die regelmatig wordt vervangen. Voor die is het oppassen!

De twee gemeenteveldwachters dragen vrijwel dezelfde uniform. Een rood bebiesde franse legerpet, in het zwart, met rood gebiesde tuniek en broek, een lederen gordel met sabel. Bij groot tenue een glimmende zwarte helm met koperen kam. De rijksveldwachter is in blauw met hier en daar zilver. De burgemeester, de élite en enkele notabelen vertonen zich steeds in officieel zwart en doorgaans met hoge hoed, in de winter behoren daar nog souspieds bij en bij nat weer gelakte overschoenen. Als het een heer is, die bovendien een gladder zwarte stok met zilveren knop tussen duim en wijsvinger laat balanceren, dan is dat dominee Sanders.

BRUIDSUIKERS en de TILBURY

Menigeen zal de naam "bruidsuikers" nog kennen en ook waaruit die bestaan. Maar waar die naam vandaan komt, is misschien minder bekend. Zijdelings is daarbij betrokken de tilbury, een sierlijk tweewielig wagentje op veren, met twee hoge zitplaatsen onder de leren kap.

Dit wagentje is op de meeste boerderijen aanwezig. Het wordt gebruikt door de boerenzoon, die de hand van zijn aanstaande vrouw gaat vragen en in de verlovingstijd gaan ze ermee uit rijden.

Op de dag van de bruiloft rijden bruid en bruidegom in de tilbury vooraan de stoet tentwagens met familie en gasten, naar de kerk. Terug naar huis strooit de bruid handenvol suiker-

goed links en rechts op straat, waar de jeugd vecht om wat te bemachtigen van de "bruidsuikers".

DE KOFFIEDRINKSTERS

's Zondags moeten de winkels gesloten zijn en de winkelgordijnen omlaag, maar de boerinnen komen doorgaans alléén op zondag in het dorp om naar de kerk te gaan. Na de dienst gaan de mannen naar het "Herenlogement", de vrouwen gaan naar één of ander adres om te gaan "koffiedrinken". Ze komen de winkel binnen en stappen rechtuit naar de huiskamer. Daar staat de koffie klaar en ze gaan er breed voor zitten om met elkaar het laatste nieuws te bespreken; een getal van zes is geen zeldzaamheid. Na het tweede rondje koffie is aan de kopjes te zien, wie nog meer wil of niet. Als het kopje rechtop staat, betekent dat: nogmaals koffie. In het andere geval staat het kopje ondersteboven.

Na een half uur, drie kwartier, gaan ze naar de winkel. Het zijn altijd maar kleinigheden, (het belangrijkste hebben ze de vorige dag al op de veemarkt in Utrecht gekocht) die ze bewaard hebben voor het koffiedrinken. Dan gaat het als volgt: ze zoekt enige dingetjes uit - laat ik zeggen voor drie gulden - dan zegt ze: "Nee, dat is me teveel, ik geef een rijksdaalder en geen cent meer". Als haar dit niet lukt, pakt ze nóg een dingetje van de toonbank en zegt: "Dan zal ik er dit nog bijnemen voor een rijksdaalder". Dat lukt natuurlijk nog minder en ze loopt boos weg. Maar de volgende week komt ze vrolijk weer koffiedrinken en koopt, wat ze vorige week liet liggen.

Ik ken vijf adressen, waar dit koffiedrinken plaats had.

ONDERDANIGHEID

In 1900 leefde bij de oude generatie nog een groot ontzag voor mensen van adel, dat zijn voornamelijk de bewoners van buitenplaatsen, Haersma de Wit, Végelin van Claerbergh, van Asch van Wijk, van Voorst van Beest, Douairière van Reede, Strick van Linschoten en bovenal de Douairières Huydecoper van

Maarsseveen. Men spreekt bij die ouderen nog steeds over Jhr. Jan Huydecoper, die al jaren geleden is gestorven. Men zal ze nooit met gedekte hoofden op straat te woord staan.

Wanneer de freules Huydecoper, altijd in ruisende paarse zijde, hetzij te voet dan wel in open landauer met tweespan, koetsier en palfrenier in overdadig goudgalon, door de Kaatsbaan komen, zal de smid Meulemeester, als hij even kan met ongedekt en gebogen hoofd voor zijn smederij gaan staan tot ze voorbij zijn. Ik kan mij nog goed het volgen-de voorval herinneren.

Toen ik een knaap van een jaar of vijf was, dus ongeveer in 1895, hield de nieuwe burge-

meester, Jhr. Strick van Linschoten, zijn feestelijke intocht. Er werd niet gewerkt en wij zaten op stoelen voor ons huis. Ongeveer voor de smederij stond een met groen en bloemen versierde erepoort met bovenin een schild "Hulde". Toen de open calèche met burgemeester en mevrouw passeerde, nam mijn grootvader zijn pet af en boog tot bijna aan de grond. De indruk die ik nog enige jaren zou behouden, was, dat een burgemeester helemaal in 't zwart was met een hoge hoed op en een echte gouden bril en een geweldig voorname man moest zijn, al was hij erg klein.

P. G. F. Reith.

De stovenzetster van het kerkje van Oud Zuilen

In de loop der jaren zijn er een paar beroepen uit de kerk verdwenen, zoals het beroep van voorlezer/voorzanger, drempelwachter en stovenzetster.

Stovenzetster was een erg gewild beroep voor vrouwelijke ingezetenen van Oud Zuilen.

Enkele stovenzetsters in de 19de eeuw waren o. a. Grietje Spijker, de weduwe van Hendrik Lamfers, in 1848. Zij werd opgevolgd door Hermina Buwalda, de huisvrouw van Jan Lamfers. In 1853 werd Petronella Koning, wed. Hazelaar, de nieuwe stovenzetster in het kerkje. Op 16 november 1908 werd Grietje van Dusschoten de opvolgster van de oude stovenzetster Francijntje Dusschoten.

In de winter van 1917 op 1918 moest de kerk-ganger drie gulden voor een algemeen abonnement betalen. Men kon ook voor de ochtend- of avonddienst apart een abonnement nemen, dat twee gulden moest kosten. Ook diegenen, die af en toe maar eens naar de kerk gingen, hoefden niet met koude voeten de preek te volgen, want voor de prijs van zeven cent kon een warme stoof gehuurd worden.

Voordat de aspirant-stovenzetster echter door de Kerkeraad van de Hervormde Gemeen-te werd aangenomen, moest zij voldaan hebben aan de artikelen, genoemd in de "Instructie van de stovenzetster". Tevens moest de nieuwe stovenzetster accoord gaan met het traktement dat in deze "Instructie" werd genoemd.

INSTRUCTIE van de STOVENZETSTER

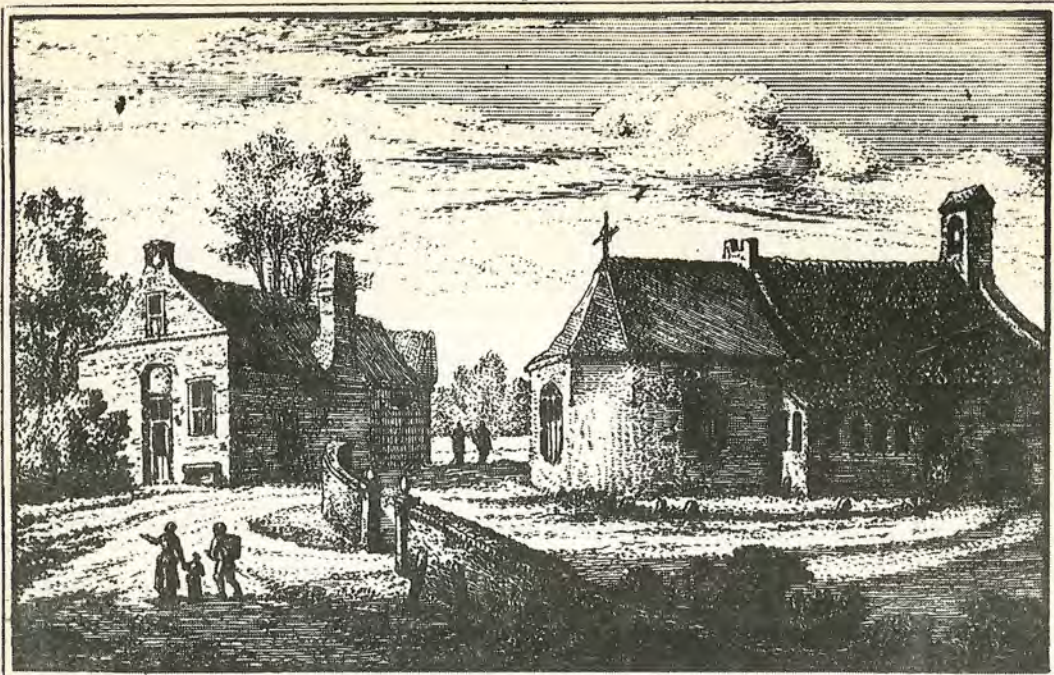
art. 1 - De stovenzetster zal van een goed

zedelijk gedrag en in de gemeente Zuilen woonachtig moeten zijn.

art. 2 - De stovenzetster zal steeds een genoegzaam aantal stoven en testen voor hare rekening in gereedheid moeten houden en de benodigde turven, kolen, zullen door haar moeten geleverd worden, zij zal vooral zorgdragen dat het vuur in de testen behoorlijk doorgebrand en aangeglo-men zij, en zal goede turf daartoe ge-bruiken, vrij van zwavelachtigheid of andere onaangename lucht.

art. 3 - De turven zullen ten harer huize tot kolen moeten worden doorgebrand, tot het aangegloppen derzelven zal echter het stovenhok tot harer dienst gesteld worden, waarin zij ook de stoven en testen zal mogen bergen en waarvan de sleutel onder hare be-rusting zal zijn, welke echter de kerkvoogden niet zal mogen geweigerd worden, alle benodigdheden zoo ter overdraging als berging der kolen zijnde voor hare rekening.

art. 4 - De stovenzetster zal verplicht zijn bij de gehele behandeling van het vuur, zoowel in de kerkekamer als in de stoven, de meest mogelijke voor-zichtigheid in acht te nemen ter voor-koming van ongelukken. Zij zal na afloop van iedere godsdienstoefening nimmer enig vuur in de Kerk mogen achterlaten en na afloop der laatste godsdienstoefening van iedere Zon of

A Rademaker fecit

OUDE KERK te Zuylen

1615

Feestdag ook de stoven uit de kerk moeten wegruimen en voor naburige uitdoving ook in het stovenhok moeten zorg dragen, over welk een en ander een der kerkvoogden het noodige toezicht zal houden, aan wiens beslissing en regeling zij zich zal moeten onderwerpen.

- art. 5 - Van het gebruik van eene stoof met vuur zal zij van de gebruikers derzelve jaarlijks ene gulden 25 cent zonder meer kunnen vorderen. En van elke bij doop en trouwplechtigheden gebruikt wordende extra stoof, zal haar dan de koster aan wie de regeling en voordelen der plaatsen voor zover het kleed strekt, bij die gelegen-

heid toekomen, ten minste 5 cents van iedere stoof worden vergoed.

- art. 6 - Kerkvoogden behouden zich voor om in dit reglement die veranderingen of bijvoegselen te maken, welke zij nodig of wenselijk achten.
- art. 7 - Behalve de uit de stoven voortvloeiende voordeelen is aan deze bediening een traktement verbonden van 20 gulden, waarvoor de stovenzetter minstens eenmaal per week het kleed, de kerk en wat daar verder bij behoort, moet schoonmaken.

C. W. P. Bloemendaal.

ERRATA

In het artikel "De jaren 1914 - 1918 te Maarssen.

In het nummer juni 1975 moeten als gevolg van foutieve overname de hieronder aangegeven verbeteringen worden aangebracht:

blz. 28 - eerste kolom eerste zinsnede:

"28 juni 1914" i.p.v. "18 juni 1914";

blz. 28 - eerste kolom midden:

"Veel troepen" i.p.v. "Voettroepen";

blz. 28 - tweede kolom boven:

"naar de Maire Hofstede boerderij" i.p.v.

"van de Maire Hofstede boerderij";

blz. 28 - tweede kolom beneden:

"gebruikelijk is" i.p.v. "gebruikelijk was";

"werpen" i.p.v. "wierpen";

"zouden" vervalt;

blz. 29 - eerste kolom beneden:

"na meer dan" moeten stippen volgen, dus:

"na";

blz. 31 - tweede kolom beneden:

"Foch" i.p.v. "To";

"nederlagen" i.p.v. "neerslagen".

J. N. Servaas.

Als ik daar nog aan denk.....

Op 1 augustus 1914 - net terug zijnde van onze huwelijksreis naar Zuid-Engeland - moest ik opkomen in verband met de mobilisatie. In Loenen moest ik mij melden, alwaar ik dertig van mijn oude vrienden uit 1904 ontmoette. Wij hadden 10 jaar tevoren gezamenlijk 8 maanden gediend. Ik ben toen artillerist geworden.

Van een troepje rasechte Amsterdammers heb ik een heleboel geleerd. Ik zou destijds voor geen geld hebben willen vrijloten voor de militaire dienst.

In Loenen hoorde ik, dat ik moest afmarcheren met mijn 30 jongens naar Maarssen, waar ik ze moest inkwartieren. Edoch, een goede artillerist loopt niet, dus sprongen er een paar op een dekschuit en enigen op een kar. Op mijn eentje arriveerde ik per motorfiets in Maarssen. Ik ging een paar kroegjes af en gaandeweg vond ik de jongens. Daar stond ik dan op die warme augustusdag in Maarssen, in mijn oude korporaalsuniform uit 1904. 't Gekke was, dat ik een paar maanden tevoren voor Het Nut in Maarssen opgetreden was, maar ik wist het niet meer. Blijkbaar heb ik Maarssen met Maarsseveen verwisseld, waardoor ik in de war kwam. De burgemeester lichtte mij in toen ik de inkwartieringsbiljetten ophaalde.

"U bent hier pas nog geweest", zei hij. "Ik ben hier nog nooit geweest", antwoordde ik. "Jawel, voor het Nut", lichtte de burgemeester toe. Toen gaf ik me gewonnen. Dat gaf me meteen al een mooie introductie. Ik heb mezelf ingekwartierd bij dokter Venker op de Herengracht. Daar ben ik drie jaar geweest.

Mijn aankomst bij die dokter was ook een belevens. Op die dag stond ik daar op de stoep en voelde me armoedig met dat inkwartieringsbiljet in mijn hand, want ze konden me natuurlijk ook nog weigeren. Ik werd echter allervriendelijkst ontvangen door mevrouw Venker. Zij woonde in een ouderwets huis met een erker. Ik kreeg een kopje koffie. Nou wil het geval, dat ik als de dood zo bang ben voor vellen in de koffie. En uitgerekend zit er een levensgroot vel in mijn koffie, een dik smerig vel. Ik keek uit het raam en zei: "Wat woont u hier leuk". Toen keek mevrouw Venker ook onwillekeurig naar buiten. Ik pakte het vel uit mijn koffie, maar kon het niet kwijt. Daar zat ik; geluk-

kig hadden ze een Duitse herder, genaamd Prins, die op het juiste moment binnenkwam. Ik leidde nog even de aandacht van mevrouw Venker af en gooide het vel naar Prins toe. Maar ook Prins hield kennelijk niet van vellen, want hij spuugde het weer uit vlak voor mijn voeten. Teneinde raad heb ik het vel tenslotte maar in mijn zak gestoken.

Dat zijn zo van die kleinigheden, die je nooit vergeet.

De kinderen van Dr. Venker vonden het prachtig om bij "de korporaal" in het zijspan te zitten, vooral als ik rondjes draaide op de smalle Herengracht vlak langs de Vecht, waardoor het soms leek of we er met zijspan en al in zouden verdwijnen, speciaal mevrouw Venker stond natuurlijk doodsangsten uit, maar de kinderen hadden de grootste pret. Ik ook.

Het bureau van onze batterij was gevestigd in de koepel "Leeuwenburg" aan het Zandpad. In de Bethune, vlak naast het stoomgemaal, moesten wij een batterij bouwen; dagelijks reed ik met mijn zijspan de luitenant, die de controle over drie batterijen tussen Maarssen en Breukelen had en eens sprak hij er zijn verbazing over uit, dat in mijn batterij iedereen hard aan het werk was, terwijl nauwelijks enige vooruitgang was te bespeuren. Dat klopte wel, want mijn oude Landweerbreders lagen het grootste deel van de dag (het was inmiddels november geworden) heerlijk te dutten bij de ketel van het stoomgemaal of ze legden een kaartje onder het genot van een kopje koffie, geschonken door het vriendelijk echtpaar Stichter, dat op het gemaal woonde.

Dat de batterijbouwers steeds druk aan het werk waren als de luitenant in aantocht was, kwam doordat ik hen een speciaal sein gaf met mijn motor-fluit; mijn zijspan heette dan ook al gauw "het piepkuiken".

Toen ik dit verhaal in strikt vertrouwen aan mijn luitenant vertelde, werd de situatie hem duidelijk en bij de eerstvolgende controle gaf ik géén waarschuwing; wij kwamen in een half afgewerkte batterij, waar geen levend wezen te zien was. De "bezetting" kwam stuk voor stuk sluipend uit het ketelhuis, telkens met hetzelfde excuus: Ik moest eventjes en toen de luitenant na de zoveelste keer boos werd en luid en duidelijk liet blijken, dat hij het verhaal niet

geloofde, zei de persoon in kwestie: "gaat u dan zelf kijken". Maar zoveel dienstijver bracht hij niet op.

Intussen was ik al begonnen om voor alle, zich vervelende gemobiliseerden in het bovenzaaltje bij Kouffeld aan de Lange gracht een paar keer in de week een gezellige voordrachtavond te geven met pianobegeleiding van mijn vrouw, vanzelf volgde Breukelen, Fort Tienhoven, Loenen, kortom: de hele Vechtstreek en mijn kapitein zei op een keer: "die batterij zakt zonder jouw hulp

66k wel scheef, ga jij maar voor de soldaten in het héle land zingen, dan doe je nuttiger werk" - en dat gebeurde, zodat wij avond na avond een jaar lang op de onmogelijkste forten en in militaire milieus verzeilden, tot Wieringen en de geïnterneerde Duitse Ex-Kroonprins toe, maar de mooiste herinneringen houd ik aan Maarssen, waar o. a. mijn spotlied op de slordige landweer-schildwacht werd geboren, dat jarenlang op mijn programma bleef en waar wij het volgende beleefden.

De Schildwacht

Statig figuur als een beeld uit graniet
Staart onbeweg'lijk in 't donker verschiet;
Geweer aan den schouder, de kop fier omhoog,

Het oor ontgaat niets - en het scherpziende oog

Spiedt in het rond, terwijl op het gezicht
De ernstige trek van het plichtsgevoel ligt.
Statig figuur als een beeld uit graniet!

Geld en verleiding bereiken hem niet;

Wie er ook kome, het is hem gelijk:

Niemand passeert hier - dan over zijn lijk!

Slaapt kameraden, slaapt rustig en zacht
U zal niets deren: hier staat de wacht!

Droevig figuur als een zak vol met zout
Hangt op een hek en zijn voeten zijn koud.

Geweer in het schilderhuis (daar blijft het droog)

Het oor - wrijft hij warm en het tranende oog

Dwaalt in het rond, terwijl op het gezicht
De typische trek van " 'k verveel me zoo" ligt.

Droevig figuur als een zak vol met zout
Snijdt er een hart in het schilderhuishout.
Kwam Mina maar! Wat heeft hij een dorst!
Wat bracht ze hem gister een fijnemans

worst!

Slaapt kameraden, slaapt rustig en zacht,
Ik doe 66k 'n tukkie - de maan houdt de wacht.

Clinge Doorenbos.

Zeer recente foto
gemaakt door Y. Visser

Op zekere dag was de zoon van slager Heinsius uit Maarssen zoek en 's avonds ging de slager zijn zoon zoeken en kwam daarbij op militair gebied. Daar werd hij door mijn kameraden ontdekt, die dachten dat het een spion was en wát Heinsius ook beweerde, hij werd gearresteerd en op het bureau vastgehouden totdat gecontroleerd was, dat Heinsius werkelijk de slager uit Maarssen was.

De volgende dag had ik weer een voordracht-avond en natuurlijk had ik een liedje op dit voorval gemaakt, dat tijdenlang in Maarssen en omstreken werd gezongen. Het ging zo:

Heinsius, Heinsius, blijf bij je koeien,
Niemand begrijpt, dat je zó iets begon;
Waarom ga jij je met de oorlog bemoeien,
Maarssense slager werd Duitse spion.

Er woonde destijds in Maarssen een broer van Minister Kan. Hij bracht ons dikwijls met zijn auto naar de militaire avonden. Verder herinner ik me de familie Westermann nog goed.

Bij het café Boot stalde ik altijd mijn zijspan

en als wij dan van een voordrachtavond terugkwamen, was er steeds zijn stereotype uitnodiging: "Kejakkie?"

In de "Harmonie" voerden wij een keer of zes de revue "Maarssen Mobiliseert" op. Veel Maarssenaren deden eraan mee en daardoor ontstond een heel speciale sfeer tussen de militairen en de burgerij. Onze club "Sterren, Strepen, Strikken" was zeer populair.

Voor onze revue moesten wij een achterdoek hebben, dat het gemeentehuis (de huidige muziekschool en bibliotheek) voorstelde.

Dit décor werd geschilderd door de Maarssense kunstschilder Willem van Leusden.

Inplaats van er op te schilderen "Gemeentehuis" deed hij dit in twee woorden: Gemeente-huis. Meesterlijk!

Nadat ik drie jaar in Maarssen was gestationeerd, werd ik overgeplaatst naar Den Haag en werd "Landelijke ontspannings Korporeel".

Mijn heerlijke jaren in Maarssen zal ik nooit vergeten.

Clinge Doorenbos.

De hierbij afgebeelde munt (zie foto) werd gevonden bij het bouwrijp maken van de grond aan de Maarsseveensevaart. De munt is waarschijnlijk op deze plaats terecht gekomen door het lossen van modder uit de Vecht ter verhoging van de grond. Vaak werd de modder gekocht door de landeigenaren.

De munt stamt uit de tijd dat de Romeinse keizer Galba regeerde in Spanje, in de periode 15 juni 68-15 juni 69 n.C.

Daar deze imperator slechts kort geregeerd heeft, is het vrijwel zeker dat er weinig exemplaren van geslagen zijn.

Hij was de eerste Romeinse regerende vorst na de dood van Keizer Nero.

Zoals uit de geschiedenisboeken blijkt, zijn de letters en beelden als volgt te verklaren: de voorzijde geeft een beeltenis te zien van keizer Galba en de letters: imp(erator) caes(ar) aug(ustus) tri(bun) P(otestas) ser(vius) Galba.

Op de andere zijde zien we twee vaandels die gedragen werden tijdens veldtochten en na overwinningen van belang. Tussen de vaandels in, op een stok de legioens-adelaar.

Jan Willem de Jong.

Aan dit nummer werkten mee:

C. J. van Bart, J. H. W. van Bommel,
C. W. P. Bloemendaal, J. P. J. H. Clinge
Doorenbos, D. Dekker, P. G. F. Reith,
H. J. Wolters.

Foto's: G. M. van Liempdt.
Indeling: D. van den Berg.

Het interview met Willem van Leusden
wordt in het volgende nummer geplaatst.

Copyright:

Historische Kring Maarssen.

Nadruk in welke vorm ook, geheel of gedeeltelijk, in Nederlands of in enige andere taal verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Kring Maarssen.

VOOR AL UW TRANSPORTEN

**INTERNATIONAAL TRANSPORT-
EN LIJNDIENSTBEDRIJF**

H. van Elst & Zoon

**DIEPENDAALSEDIJK 10 MAARSSEN
TEL. 1298**

Ford Dealer in de Vechtstreek

OOK VOOR A-1 GEBRUIKTE WAGENS

**BREUKELEN
STRAATWEG 109
TEL. 03462 - 1745**

**MAARSSEN
STRAATWEG 2-4
TEL. 03465 - 2541**

Autobedrijf Roeleveld BV
